

3. Огієнко А.В. Фактори і чинники ефективного розвитку зовнішньоекономічної діяльності / А.В. Огієнко // Таврійський науковий вісник // Таврійський науковий вісник: Збірник наукових праць ХДАУ. – Вип. 65. – Херсон: Айлант. – 2009. – С. 221-224.

4. Звіт про конкурентоспроможність України 2014. Назустріч економічному зростанню та процвітанню / Фонд «Ефективне управління» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.feg.org.ua>.

5. Оптові та оптово-роздрібні ринки сільськогосподарської продукції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.minagro.gov.ua.

УДК 338.43

Жуйков Г.Є., Лепьохіна О.В.,

РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СІЛЬГОСПМАШИНОБУДУВАННЯ

Основою для підвищення ефективності виробництва в АПК є зростання технологічного рівня, впровадження ресурсощадних та екологічно безпечних технологій у землеробстві та тваринництві, застосування виробничих процесів з урахуванням зональних і регіональних особливостей.

Постановка проблеми. Ключовими завданнями у реалізації нових технологічних моделей повинні стати технічне переоснащення і формування спеціалізованих систем сільськогосподарських машин в тісній прив'язці до характеристик і структура аграрного виробництва регіону, з одного боку, з іншого їх широка уніфікованість до умов основних зон ведення вітчизняного сільського господарства. Їх реалізація в своїй основі повинна ґрунтуватися на високій конкурентоздатності (продуктивність, ціновий фактор, захист природного середовища, безпека праці та ін.).

Сучасний стан сільськогосподарського машинобудування в Україні, за яким оцінюється розвиток будь-якої країни на сьогодні вкрай незадовільний. Були періоди (2005-2007 рр.), коли він досягав катастрофічно низьких показників і наближавсь до технологічного колапсу. Тоді ситуацію деяким чином вдалось виправити завдяки покращенню галузевого складу матеріально-технічної бази аграрної сфери, але не завдяки розвитку вітчизняного сільгоспмашинобудування, а через закупку імпоротної техніки, ліцензійної політики і лише часткового виробництва окремих видів сільгосптехніки та технічних засобів, насамперед ґрунтообробних, транспортних та дрібного інвентарю.

Це стало наслідком зниження платоспроможності сільськогосподарських товаровиробників, що в свою чергу зумовило різкий спад їхньої інвестиційної діяльності, катастрофічне зниження фондозабезпеченості, технічної і енергетичної оснащеності, що перевищує їх оновлення. Виробництво машин та технічного обладнання зменшилось у десятки і сотні разів. На селі інтенсивно проходить процес децентралізації виробництва.

Враховуючи, що вартість сукупних основних засобів підприємств України суттєво зменшилась, тільки в зоні Степу в 2,3 рази, а в основних засобах аграрного сектору економіки зменшується частка засобів праці сільськогосподарського призначення, де облікова вартість машин і обладнання становить лише 14,7%, транспортних засобів інвентарю та інструментів – 9,0%, фондооснащеність одиниці сільськогосподарських угідь зменшилась у 2,3 рази, а фондоозброєність праці – на 31%. Постає об'єктивна необхідність розробки принципово нових наукових підходів до управління сільгоспмашинобудівною галузю і формування нової програми в стратегії її розвитку [2].

Стан вивченості проблеми. Наукові основи розвитку агропромислового виробництва в контексті розміщення продуктивних сил і територіального розміщення машинобудівної індустрії у виді агломерацій, вузлів, сільгоспмашинобудівних систем,

центрів, пунктів, на основі концентрації і спеціалізації виробництва були озвучені в працях цілого ряду вітчизняних науковців, як то Г.М.Підлісецького, М.І.Герун, М.М.Могилова, М.П.Кононенко, Я.С.Гукова, А.М.Мазуренко, М.П.Беретової, О.В.Лепьохіної, І. Гронської та ін.

Проблемні питання оцінки розвитку потенціалу сільськогосподарського машинобудування, індикатори його ефективності, інноваційні підходи його формування, інтенсифікація функціонування, методичне забезпечення моделювання регіональних систем забезпечення розвитку машинобудівної бази для сільського виробництва висвітлені в зарубіжній науковій літературі, зокрема в дослідженнях М.Е.Портера, В.Н.Іванова, Е.Л.Кантора, Й. Шумпетера, Ч. Хофера та ін.

Вивчення невирішених питань. Не зважаючи на широкий розгляд цієї важливої для національної економіки проблеми до останнього часу не знайшли глибокого розгляду проблеми стратегічного розвитку регіонального сільськогосподарського машинобудування (РСМ) в контексті його галузевого розмежування, економічної оцінки комплексної механізації підгалузей землеробства з врахуванням спеціалізації рослинництва, організація обслуговування і технічного сервісу, створення і механізм дії товарного ринку сільськогосподарської техніки та його можливості з врахуванням економічних і соціальних факторів впливу на картину розподілу ресурсів в галузях машинобудування, визначення індикаторів ефективності стратегічного потенціалу сільгоспмашинобудування [5,6].

Ціль статті. Осмислення наукових підходів до вибудови системних стратегічних важелів розвитку регіональних машинобудівних комплексів для потреб сільськогосподарського виробництва і формування пропозицій по їх реалізації в реаліях сучасного стану машинобудівної індустрії України.

Виклад основного матеріалу. Вітчизняне сільгоспмашинобудування по своїм темпам розвитку і технічним характеристикам досить часто гальмує розвиток науково-технічного прогресу в аграрному секторі, що зумовлює необхідність розширення та удосконалення матеріально-технічної бази, підвищення рівня механізації й електрифікації виробництва, введення в дію нових та реконструкцію діючих виробничих потужностей під механізовані потокові технології. Аналіз матеріально-технічної бази таких сільськогосподарських регіонів як Степовий, Лісостеповий та Поліський свідчить про високий рівень руйнації виробничої бази (будівель, споруд, спрацювання машин та обладнання, транспортних засобів). Це зумовлює необхідність розроблення стратегії і методології обґрунтування обсягів капітальних вкладень на оновлення та модернізацію матеріально-технічної бази, визначення джерел їхнього фінансування [3].

Обґрунтування потреби в капітальних вкладеннях на формування матеріально-технічної бази регіонів України можливе на основі науково обґрунтованих нормативних параметрів за визначеними ціновими еквівалентами.

В широкому аспекті Степовий регіон представлений АР Крим, Дніпропетровською, Донецькою, Запорізькою, Кіровоградською, Луганською, Миколаївською, Одеською, Херсонською областями. Аграрне виробництво, закрепа його землеробська галузь, зумовила і регіональний аспект сільськогосподарського машинобудування. Інтерес нашого дослідження зосереджений на особливостях південного Степу, в який входять АР Крим, Херсонська, Миколаївська та Одеська області які формують Причорноморський регіон. Для нього характерна наряду з виробництвом традиційних зернових культур (озима пшениця, ячмінь, кукурудза, соняшник) таких специфічних культур як рис, овочеві, соя, сорго. Крім того, це зона зрошувального землеробства, що диктує виробництво дощувальної техніки і меліоративного устаткування [4].

Цей регіон забезпечує 48,0 тис. тон зерна, 78,4 тис. тон соняшнику, 45 тис. тон овочів, що значно вище ніж по зоні Лісостепу и Полісся. Підрахунок загальної потреби в основних засобах сільськогосподарських підприємств областей регіону становить близько 24,3 млрд.грн., з них машини, обладнання і транспортні засоби – 8,6 млрд.грн., або 29,2

відсотка в структурі основних засобів аграрного сектора Степу. Аграрники областей степового регіону забезпечені засобами механізації лише на 50-60% від технологічної потреби. Для оновлення машинно-тракторного парку на рівні технологічної потреби необхідно вкласти коштів на суму 55,0-60,0 млрд.грн., або 5,5-6,0 млрд.грн., а на її підтримання в роботоздатному стані ще 0,9-1,0 млрд.грн. Враховуючи фінансовий стан господарств, недостатні асигнування з державного і місцевого бюджетів та непривабливий інвестиційний клімат, граничні можливості інвестицій на придбання техніки сільгоспвиробниками зони становить 540-630 млн.грн. на рік, що не може забезпечити технологічної потреби протягом середніх нормативних строків служби.

У зв'язку з цим, необхідно зосередити зусилля на пошуках і використанні ефективних стратегічних підходах і важелів економічних і організаційних механізмів, які забезпечували б значне збільшення обсягів інвестицій у технічне переоснащення аграрного сектора економіки областей степового регіону. Основними джерелами таких надходжень можуть бути: власні кошти сільгосппідприємств, зокрема амортизаційні відрахування, прибуток та спеціальні заощадження, спрямовані на конкретні завдання; державні дотації (з державного і місцевого бюджетів) сільськогосподарським товаровиробникам на придбання техніки, передусім тракторів та комбайнів; довгострокові кредити комерційних банків на придбання складної техніки з компенсаціями відсотків за кредити з державного або місцевого бюджетів; кошти фінансових лізингових фондів, створених за участю державного та місцевого бюджетів, заводів-виробників техніки і сервісних технічних центрів, вітчизняних та зарубіжних інвесторів [1].

Основним джерелом коштів для придбання техніки мають бути власні кошти сільськогосподарських підприємств. Крім того доцільно створити державну систему цільового кредиту підприємств АПК.

Для поліпшення матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств слід сформувати також відповідні сервісні ринкові структури. Нині в областях степового регіону діють спеціалізовані ремонтні підприємства. Внаслідок низької платіжоспроможності агровиробників і проведення неякісного обслуговування за рахунок власних сил, обсяги ремонту, технічного та транспортного обслуговування, виготовлення і відновлення запасних частин скоротилося в десятки разів. У структурі послуг, що подаються цими підприємствами, частка послуг, для аграрного виробництва постійно скорочується і становить лише 50%.

Необхідно максимально використовувати потенційні можливості агросервісних спеціалізованих підприємств. Для цього слід постійно удосконалювати економіко-правове забезпечення дилерських підприємств. Крім того, потрібно розвивати інші ринкові структури і фірмові технічні центри, фірмові магазини, агросервісні підприємства різної форми власності, інформаційно-маркетингові центри, лізингові структури. Вони мають створюватися і функціонувати на таких основних принципах:

- спрямування цінової, фінансово-кредитної і податкової політики на відновлення та підтримку платоспроможності споживачів техніки;
- забезпечення паритетних економічних умов у взаємовідносинах «виробник-посередник-споживач»;
- поглиблення інтеграції виробництва техніки, її продажу та технічного обслуговування, кооперації виробників і споживачів;
- розширення використання лізингових механізмів, передусім на засадах комерціалізації.

Висновки. Для забезпечення потреб у техніці різних господарських структур, що утворилися в результаті реформування аграрного сектору економіки, необхідно сприяти розширенню вторинного ринку техніки, що підтверджується сьогодишнім станом справ в її придбанні, коли товаровиробник віддає перевагу бувшому в використанні комбайну «Джон Дір», «Клаас» новому «Славутичу», «Дону-1500». Це дає можливість збільшити

пропозицію технічних засобів та забезпечити попит споживачів, які не мають достатніх коштів для придбання дорогих нових машин.

Розвиток ринку техніки й технічного сервісу потребує істотної державної підтримки. Зокрема, послідовного і неухильного виконання Закону України «Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування агропромислового комплексу» в новому обсязі.

Анотація. Дослідження присвячене особливостям розвитку вітчизняного сільгоспмашинобудування і його тісню кореляцію з умовами аграрного виробництва конкретного регіону, де природно-кліматичні та історичні передумови сформували відповідні традиції і специфіку землеробства і тваринництва. Піднімаються питання, вирішення яких на думку автора, істотно поліпшать стан справ у відтворення матеріально-технічного стану аграрного виробництва в регіонах України. Дане аналіз сучасного стану сільського машинобудування, важелі його активізації першочергові завдання в інвестиційній політиці та ін.

Ключові слова: сільськогосподарське машинобудування, інвестування, лізингова політика, сервісне обслуговування, матеріально-технічна база, регіональні особливості, ринок сільгосптехніки.

Аннотация. Исследования посвящено характеристике особенностей развития отечественного сельхозмашиностроения и его тесную связь с условиями конкретного аграрного региона и видами производимой продукции, спецификой ее выращивания, уборки и использования.

Отмечено существование исторических традиций, природно-климатических особенностей, которые влияют на возможности наиболее оптимального использования ресурса сельскохозяйственной культуры, производственного потенциала, человеческого фактора и др.

На примере конкретных регионов приведен анализ изменения состояния материально-технической базы АПК и даны предложения организационно-экономического характера, в т.ч. и инвестиционного в активизации решения проблемы улучшения состояния сельскохозяйственного машиностроения.

Ключевые слова: сельскохозяйственное машиностроение, инвестирование, лизинговая политика, сервисное обслуживание, материально-техническая база, региональные особенности, рынок сельхозтехники.

Abstract. Research on the characteristics of the domestic agricultural machinery and its close correlation with the specific conditions of agricultural production in the region where the climatic and historical background formed respective traditions and specifics of agriculture and animal husbandry. Climb issues that the author's opinion, significantly improve the state of play in the logistics status of agriculture in the regions of Ukraine. This analysis of the current state of agricultural machinery, instruments enhance its priorities in investment policy and others.

Key words: agricultural engineering, investment, leasing policy, service, logistical base, regional characteristics, the market of agricultural equipment.

Бібліографічний список використаної літератури

1. Клименко С.С. Визначення мети та етапів реструктуризації підприємств машинобудівної галузі /С.С.Клименко// Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво.-2009.№ 2.С 81-87.
2. Кучерова Г.Ю. Ціноутворення на нову продукцію машинобудівних

- підприємств: [монографія] (Г.Ю. Кучерова, С.Я.Салита).-Запоріжжя: ЗНТЕІ, 2009.-297 с.
3. Нісфоян С.С. Місце підприємств машинобудівної галузі в економіці країни /С.С.Нісфоян// Економічний простір: зб.наук.праць.-Дніпропетровськ:ПД АБА, 2012.-№ 67.-С. 139-148.
  4. Нісфоян С.С. Стан машинобудівного комплексу регіону /С.С.Нісфоян, В.Г.Соболев// Бізнес Інформ.-2012.-№ 11.-С.104-107.
  5. Сухотерина М.Н. Производственный потенциал машиностроительного предприятия как объект мониторинга в условиях рыночной экономики /М.Н. Сухотерина// Вопросы управления.-Екатеринбург: 2013.-№ 1(3).-С. 190-195.
  6. Шатуров О.О. Потенціал виробничо-господарської діяльності машинобудівних підприємств / О.О. Шатуров// Інвестиції: практика та досвід.-2009.-№ 18.-С. 44-51.

УДК 338.43(477.72)

Самайчук С.І., Сілецька Н.В.

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Постановка проблеми. Аграрний сектор економіки України традиційно вважається одним з основних сегментів розвитку вітчизняної національної економіки. Від його розвитку залежать продовольча безпека, економічне зростання та позиція держави на світовому ринку аграрної продукції. Україна володіє сприятливими кліматичними умовами і якісними земельними ресурсами, наявність яких свідчить про можливість ефективного розвитку сільськогосподарського виробництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми сталого розвитку сільського господарства завжди були в полі зору вітчизняних вчених-економістів. Важливий внесок щодо їх вирішення, а також дослідження тенденцій розвитку на сучасному етапі зробили В.Г.Андрійчук, В.І.Бойко, П.І.Гайдуцький, А.С.Даниленко, М.Я.Дем'яненко, В.В.Зіновчук, М.Г.Лобаса, М.Й.Малік, В.Я.Месель-Веселяк, О.М.Онищенко, П.Т.Саблук, П.П.Руснак, О.М.Шпичак, В.В.Юрчишин та багато інших вчених. Проведені ними наукові дослідження стали підґрунтям для здійснення аграрних трансформацій та формування сталого розвитку сільського господарства. Однак складність і багатогранність питань, пов'язаних з їх реалізацією на практиці, зумовлюють необхідність проведення подальших наукових досліджень.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз основних тенденцій розвитку діяльності сільськогосподарських підприємств в Херсонській області.

Виклад основного матеріалу дослідження. Базовою складовою Херсонської області є аграрний сектор, який формує продовольчу безпеку та створює соціально-економічні умови для розвитку сільських територій. Загальна площа сільськогосподарських угідь Херсонської області станом на 1 січня 2016 р. становила 1969,4 тис. га., кількість наявного населення - 1062,4 тис. осіб, з них у міських поселеннях – 650,5 тис. осіб (61,2%), у сільській місцевості – 411,9 тис. осіб (38,8%).

Природно-кліматичні умови Херсонської області сприятливі для розвитку всіх галузей агропромислового комплексу. Основним напрямком виробничої спеціалізації регіону являється рослинницький. У загальній частці валової продукції сільського господарства виробництво продукції рослинництва у 2015 р. займало 78,6%, тоді як виробництво продукції тваринництва лише 21,4% (табл. 1).